

TOMA CARAGIU: James Tyrone

Tipologia dezmoșteniților o'neillieni, cu arhitectura lor literară barocă, conține în germene toate conflictele de structură ale eroilor tragici din teatrul veacului nostru. O înspăimântătoare apetență pentru cuvint, ca unică forță de exprimare a omului, transformă dramaturgia lui O'Neill într-o poveste-fluviu despre omul însingurat al societății capitaliste; cuvintul, la O'Neill, în avalanșă retorică, fiind un antidot împotriva spaimii de a rămâne singur. Regizorii ocolesc indeobște piesele cu text abundent, cele ce obligă la fidelitate literară. Și numai fascinația vreunui actor cu memorie și vibrație determină spectacole în care cuvintul să însemne mult mai mult decît dialog scenic. Inflexiunile obișnuite ale comunicării se contaminatează pe nesimțite de un fastidios protocol de relație; tonurile se învălmășesc în interminabile povești cenușii, spre a sfîrși în desperate strigăte de justificare, cînd fărîma de luciditate caută mobilurile decăderii.

Acestor observații de lectură le-am aflat un fericit echivalent scenic în jocul unuia dintre cei mai mari actori ai teatrului românesc.

Drama ambiguă a lui James Tyrone a însemnat pentru actorul Toma Caragiu rolul-sinteză a capacității sale creatoare. Firește, se poate saluta, în marea sa reușită, și lucrul cu Liviu Ciulei, lucrul înaltei spiritua-lități. Dar, ca la oricare actor de primă mărime, lectura sub reflectoare îi este programatică, logica interpretativă vizibilă ca pentru studiu.

În parabola *Lungului drum al zilei către noapte*, Caragiu a trăit drama fermierului Tyrone — fost actor de succes, soț și tată ratat și însingurat. Substanța tragică a personajului a aflat în Toma Caragiu un poet al suferinței sugerate, un maestru al tăcerilor expresive. Eroul se învăluie într-un aer donquijotesc, surparea familiei sale e privită straniu, ca un spectacol în care propria intervenție aduce coloratura tensionată a efectului spectacular. Finetea interpretării stă în redarea sufocantei dileme: care dintre drame răsună mai profund în sufletul lui Tyrone, drama dezagregării familiei sau cea a actorului trăind încă în mirajul nestinselor aplauze? Lirie, curtenitor, cu umorul frust, tăios, teatral, bufon, Caragiu uzează de cromatica stărilor, cu știuta-i artă, pentru a contura un profil de om în care viața gîl-gie cu zgomote surde, Orchestrarea acestor zgomote vitale într-o simfonie solemnă, cum dorește imaginația aprinsă a eroului, www.cimec.ro

produce, încordarea fiind sterilă și parodică. Indelungul exercițiu al lui Toma Caragiu în comedie îi dă puțința de a investi personajul cu dezinvoltură — acea dezinvoltură cu aură de farsă tragică, în care umorul se confundă cu bonomia, iar aceasta, cu tristețea îngăduitoare. Rar se vede pe scenă o atît de desăvîrșită dramă a disimulării în jocul unui actor de virtuozitate a nuanței. Micile ticuri burgheze, în marea comedie a siguranței de sine, sînt interpretate de Caragiu cu gravitate furișă, semne, în spațiul derutei, ale singurelor certitudini că viața se ordonează prin ceva. Pierderea perspectivei și ridicarea mărunțurilor la rangul de grijă cotidiană dau, în jocul lui Caragiu, emoții de artă greu traducibile prin cuvint. Stimulat și de parteneri prestigioși, actorul înscrie în cariera sa o performanță răsunătoare, exprimînd un potențial de trăire deplin. Încît, cu îndreptățire, după ce l-ai aplaudat, părăsești teatrul cu sentimentul că ai asistat la un jubileu.